

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Andra kammaren.

Nr 18.

Fredagen den 3 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 24 och den 25 nästlidna februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig samt hänvisades till särskilda utskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 156, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; och

nr 157, angående anslag till utbyggnad av tvättinrättning vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona.

§ 3.

Härefter föredrogos, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande nr 12, första lagutskottets utlåtanden nr 15—20 och andra lagutskottets utlåtanden nr 9—11.

§ 4.

Slutligen föredrogos vart för sig jordbruksutskottets memorial:

nr 20, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln; och

nr 21, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om det under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen uppförda ordinarie anslaget.

De i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

§ 5.

Hans excellens herr statsministern *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 177, angående kapitalökning för spannmålslagerhusfonden m. m.; och

nr 178, angående eftergivande av viss del av kronans fordran för köpeskillingen för försåld kronoegendom.

Ifrågavarande propositioner bordlades.

§ 6.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Olsson* i Golvvasta, nr 432, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 147, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv; samt

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 18.

herrar *Hallén* och *Andersson* i Prästbol, nr 433, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, angående distriktsveterinärväsendet.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Interpellation. Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Andersson** i Stockholm, som anförde: Herr talman! På grund av riksdagens beslut har regeringen låtit verkställa utredning angående införande av enhetliga avtal om löne- och arbetsvillkor för den civila personalen vid truppförbandens intendenturverkstäder samt bemyndigat arméförvaltningens intendentsdepartement att sluta för hela riket gällande avtal med organisationen.

I det kungl. brev, som den 15 april 1932 utfärdades, är föreskrivet att arbetsledande personal icke skulle inrymmas under avtalet. Då emellertid flertalet förmän vid intendenturverkstäderna aktivt deltaga i arbetet, anser den personalorganisation, som skall förhandla och sluta avtal på detta område, att de i arbetet aktivt deltagande förmännen icke kunna betraktas såsom arbetsledare i den mening, att de icke skola få sina arbetsvillkor reglerade genom det enhetliga avtal, genom vilket arbetsvillkoren på detta område skola regleras. Då arméförvaltningens intendentsdepartement vägrade att på detta sätt tillämpa det kungl. brevet, begärde personalförbundet i skrivelse till regeringen den 24 oktober 1932 att regeringen skulle föreskriva, att de förmän, som deltaga i arbetet, skola inrymmas under kollektivavtalet.

Till stöd för denna förbundets uppfattning ligger bland annat den omständigheten, att det inom andra grenar av statsförvaltningen är så ordnat, att befordrad och obefordrad personal är inrymd under samma bestämmelser angående löne- och arbetsvillkor. Vidare kan anföras att dessa förmän vid intendenturen aktivt deltaga i arbetet, beroende förnämligast därpå, att arbetarantalet på respektive verkstäder i regel är så ringa, att den arbetsledande uppgiften blir av mindre omfattning. Deras arbetsvillkor böra därför naturligen regleras på samma sätt som för övriga arbetare.

Regeringen har emellertid den 13 januari 1933 beslutat, att även de förmän, som aktivt deltagit i arbetet, skola ställas utanför avtalet. Detta regeringens beslut synes av förvaltningsmyndigheterna komma att tolkas så, att ifrågavarande personer förbjudas att tillhöra sin fackorganisation och torde sålunda komma att få omfattande konsekvenser.

På grund av vad sålunda förekommit, anhåller jag att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Är avsikten med regeringens beslut av den 13 januari 1933 att de i arbetet deltagande förmännen vid truppförbandens intendenturverkstäder skola förbjudas tillhöra fackorganisationen?

2) Om så ej är fallet, på vilket sätt avser statsrådet, att fackorganisationen skall medverka vid reglerande av deras arbetsvillkor, då de, ehuru de utföra samma arbete som de övriga arbetarna, ej skola få inrymmas under kollektivavtalet?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 8.

På förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att tisdagen den 7 innevarande mars företaga val av ledamöter och suppleanter i det särskilda utskott, riksdagen beslutit tillsätta.

§ 9.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet, nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av en mellan Sverige och Portugal undertecknad konvention angående förlikning, rättsligt avgörande och skiljedom; samt

från statsutskottet:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till grundförstärkningsarbeten å kammarrättens hus i Stockholm; och

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen.

§ 10.

Till bordläggning anmälades

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående arvode till ledamöter av allmänt kyrkomöte;

nr 10, med förslag till ändrad lydelse av § 10 i instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken;

nr 12, i anledning av väckt motion om gratifikation åt förre vaktmästaren hos första kammaren W. E. Willberg;

nr 13, i anledning av väckt motion om viss gottgörelse till fyra f. d. tjänstemän i andra kammarens kansli;

nr 14, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om årligt understöd åt extra portvakten vid riksdagshuset August Jonsson; och

nr 15, i anledning av väckt motion om utredning och förslag rörande höjning av pensionsåldern för befattningshavare i statens tjänst.

första lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 22 kap. 1 och 11 §§ strafflagen;

nr 22, i anledning av väckt motion angående upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen;

nr 23, i anledning av väckt motion om ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp; och

nr 24, i anledning av väckt motion angående lagstadgat förbud mot användande av militär vid sociala konflikter eller till s. k. ordningstjänst;

andra lagutskottets utlåtande och memorial:

nr 12, i anledning av väckt motion om utarbetande av nytt förslag till steriliseringslag; och

nr 13, i anledning av remiss från kamrarna av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 och 9 §§ i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens stäl-
lande på krigsfot (hästutskrivningslagen) m. m.; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskottets utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående avskaffande av det inom statens vattenfallsverk tillämpade tantiemsystemet.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades:

herr <i>Karlsson</i> i Grängesberg	under	5 dagar fr. o. m. den	4 mars,
» <i>Lindskog</i>	»	den	6 mars,
» <i>Brännström</i>	under	6 dagar fr. o. m. den	4 mars,
» <i>Niklasson</i>	»	4 » » »	6 »
» <i>Elmroth</i>	»	den	4 mars,
» <i>Olsson</i> i Blädinge	»	5 dagar fr. o. m. den	6 mars och
» <i>Hallén</i>	»	4 » » »	4 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.19 e. m.

In fidem
Per Crowvall.

Lördagen den 4 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes två till kammaren inkomna sjukbetyg, så lydande:

Professor W. Lundstedt är på grund av sjukdom förhindrad att tjänstgöra under tiden 27 februari till och med den 4 mars 1933.

Uppsala den 1 mars 1933.

I. Vennerholm,
leg. läk.

Riksdagsmannen redaktör Nils Christiernsson lider av influensa och är på grund därav oförmögen till arbete från och med den 3 mars till och med den 10 mars 1933, vilket härmed intygas.

Stockholm den 3 mars 1933.

R. Hennix,
leg. läkare.

§ 2.

Enligt därom den 28 nästlidna februari fattat beslut skulle nu företagas val av åtta ledamöter och fyra suppleanter i kammarens sjätte tillfälliga utskott; och anställdes först val av ledamöter i nämnda utskott.

Därvid avlämnades 125 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Anderson* i Råstock,
- » andre vice talmannen *Magnusson,*
- » *Hallén,*
- » *Persson* i Trången,
- » *Andersson* i Igelboda,
- » *Holmström,*

herr *Eriksson* i Stockholm och
» *Olsson* i Mora.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Härefter anställdes val av suppleanter.

Därvid avlämnades 66 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Bäcklund*,
» *Lundquist* i Rotebro,
» *Petersson* i Broaryd och
» *Lundén*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 4.

Föredrogos var för sig och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 177, angående kapitalökning för spannmålslagerhusfonden m. m.; och nr 178, angående eftergivande av viss del av kronans fordran för köpeskillingen för försåld kronoegendom.

§ 5.

Vidare föredrogos de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionen nr 432 av herr *Olsson* i Golvvasta; samt till jordbruksutskottet motionen nr 433 av herrar *Hallén* och *Andersson* i Prästbol.

§ 6.

Vid härpå skedd föredragning av herr *Anderssons* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa spörsmål angående reglerandet av arbetsförmännens vid arméns intendenturverkstäder arbetsvillkor blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 7.

Föredrogos, men bordlades ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 9, 10 och 12—15, första lagutskottets utlåtanden nr 21—24 samt andra lagutskottets utlåtande nr 12.

§ 8.

Härefter föredrogos andra lagutskottets memorial, nr 13, i anledning av remiss från kamrarna av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om

ändrad lydelse av 8 och 9 §§ i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) m. m.

Med bifall till utskottets hemställan beslöt kammaren att propositionen, i vad den avsåge anslagsfrågorna, skulle överlämnas till statsutskottet.

§ 9.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, som nu föredrogs, bordlades åter.

§ 10.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 179, med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 kap. 6 § rättegångsbalken; och nr 180, angående anslag till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11.

Föredrogs bevillningutskottets betänkande, nr 12, i anledning av väckta motioner om sänkning av stämpelavgiften vid köp av fast egendom; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 12.

Ang. upphävande av 18 kap. 10 § strafflagen m. m. Till avgörande företogs nu första lagutskottets utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion om upphävande av 18 kap. 10 § strafflagen m. m.

Därvid anförde:

Herr **Höglund**: Herr talman! Den sakligt starka och övertygande utredning, som motionären har presterat för sitt yrkande, hade enligt min mening motiverat att utskottet åtminstone i princip anslutit sig till den åskådning, som han där har utvecklat. När detta icke har skett och utskottet likvisst har givit en relativt välvillig motivering för sitt avslagsyrkande och det ej heller torde löna sig att här framställa något annat yrkande, ber jag att för min del endast få till det blivande beslutet foga den förhoppningen, dels att den utredning, som här förutsättes komma att ske, måtte påskyndas i största möjliga grad, dels också att den måtte leda till att den barbariska åskådning, som ligger till grund för den paragraf i strafflagen, som motionären önskar få ändrad, måtte i och med utredningsresultatet komma att utplånas ur vår strafflag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Härpå föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av väckt motion angående lagstiftning om straff för utpressning; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 14.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget första lagutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av väckta motioner om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

Första lagutskottet hade till behandling förehåft de inom första kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motionerna nr 11 av herr *Nerman* och nr 187 av herr *Holmgren* angående upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Uti en vid utlåtandet fogad reservation hade herr *Åkerman* med instämmande av herrar *Petrén*, *Lindqvist*, *Sjögren*, *Olsson* i Mellerud och *Johnsson* i Kalmar hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å motionerna i övrigt, för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 18 kap. 13 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 18 kap. 13 § strafflagen, sådant detta lagrum lyder enligt lagen den 22 juni 1911 (nr 53 s. 4), skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Sprider — — — kommer.

Där någon offentligen utställer eller förevisar föremål, som är avsett för otuktigt bruk eller till att förebygga följder av könsumgänge; eller i skrift, som han utsprider, eller eljest genom tillkännagivande för allmänheten till salu utbjuder eller själv eller genom annan till försäljning kringför dylika föremål; varde, ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, dömd efter ty där stadgas.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr Lindqvist: Herr talman! När jag nu tager till orda i denna ömtåliga fråga, är det därför, att jag jämte mina partivänner i första lagutskottet avgivit en reservation, vars yrkande icke är fullt i paritet med de motioner, som föreligga. Det yrkande, som vi framställa, är emellertid ett yrkande, som tidigare har gjorts här i kammaren. Om riksdagen ville bifalla detta yrkande, som vi framställa i reservationen, tror jag, att också motionärerna skulle känna sig tillfredsställda med den lagrevision, som skulle bli en följd härav.

I år föreligga ju tvenne motioner, den ena är avgiven av herr *Nerman* i första kammaren och den andra av herr *Holmgren*, även han i första kammaren. I båda dessa motioner yrkas att andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen måtte utgå. Motionären, herr *Nerman*, säger i sin motion, att opinionen för en sådan lagrevision med åren blivit allt starkare och att man icke minst inom läkarekåren är på det klara med preventivlagens absurditeter. Motionären framhåller, att lagen kränker tryck- och yttrandefrihetens principer och att den hindrar nyttig upplysningsverksamhet i sexuella frågor samt försvårar kampen mot de smittosamma könssjukdomarna. Vidare framhåller han, att lagen är skäligen ineffektiv i fråga om annonsering och försäljning av preventivmedel, medan däremot, säger han, en ansvarsmedveten upplysningsverksamhet kriminaliseras.

Herr *Holmgrens* motion är ju mycket vidlyftigare än herr *Nermans* mo-

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

tion. Jag skall icke göra några längre citat ur motiveringen till hans motion — motionären själv är läkare, vilken omständighet är av en viss betydelse — och han säger på ett ställe i motionen: »En ur höga, etiska drivkrafter sprungen upplysnings- och hjälpverksamhet, tjänande samhällets högsta intressen, är genom preventivlagens formulering omöjliggjord.»

De synpunkter, som motionärerna i år ha anfört, äro ju, kan man säga, i stort sett samma skäl, som anfördes 1910 av dem, som då i riksdagen sökte förhindra preventivlagens antagande. När vi i dag taga del av utskottets utlåtande, vilket går ut på avslag å de framlagda motionerna, ser det nästan ut som om det nu endast vore det socialdemokratiska partiet, som numera har något intresse av en revidering av denna lag. Så har det dock alltid varit. Om vi gå utanför riksdagens väggar, tror jag, att vi skola finna, att kravet på en revidering av preventivlagen visst icke är begränsat till vissa partier. Den uppfattningen finnes hos många, vilka politiska partier de än tillhöra, att preventivlagen, sådan den nu är skriven, i många stycken åstadkommer mera skada än nytta. När riksdagen för något mer än tjugo år sedan antog denna lag — det var ju sent eller rättare sagt tidigt en morgon, det var natten mellan den 1 och 2 juni 1910 — röstade 110 ledamöter av denna kammare för lagen, under det att icke mindre än 96 röstade mot densamma. Då det vid denna tidpunkt icke fanns mera än 34 socialdemokrater i andra kammaren, var det vid detta tillfälle över 60 ledamöter från den borgerliga sidan, som ansågo att lagen icke borde antagas. De skäl, som dessa anförde voro i stort sett desamma, som herr Nerman nu anfört i sin motion. Nu har naturligtvis mångt och mycket ändrat sig sedan 1910 och så även på detta område, men än i dag gäller nog i stort sett, vad man sade från motståndarehåll till lagen 1910.

Här i riksdagen har denna fråga om revision eller borttagande av preventivlagen varit före vid många tillfällen, och riksdagen hade som bekant redan 1923 beslutat att till Kungl. Maj:t avlåta en skrivelse om borttagande eller revidering av denna lag. Riksdagsskrivelsen av 1923 föranledde, att man inom justitiedepartementet utarbetade ett förslag till revision av den strafflagsparagraf det här gäller, och detta förslag blev på sin tid föremål för granskning av lagrådet. Lagrådet uttalade då, att det ansåg, att de nuvarande lagbestämmelserna icke lade hinder i vägen för den upplysningsverksamhet på det sexuellområdet, som kunde anses erforderlig. Sedan lagrådet avgivit detta utlåtande, blev ärendet också avskrivet i departementet. Jag vill minnas, att detta skedde under den tid, då professor Thyren satt såsom justitieminister.

När nu första lagutskottets majoritet i år avvisar de båda här föreliggande motionerna och icke vill vara med om någon ändring av lagen, så har man nöjt sig med en mycket kort motivering och inskränkt sig till att hänvisa till utskottets utlåtande i denna fråga år 1930. I detta utlåtande framhölls, att skälet till att utskottet då icke ville vara med om en revision, var just det, att utskottet ansåg, att sedan lagrådet hade sagt, att de gällande bestämmelserna icke utgjorde något hinder för spridande av upplysning på detta område, så behövdes det ingen lagändring.

Jag har vid ett tidigare tillfälle, då denna fråga behandlades här i riksdagen, tillåtit mig säga, att naturligtvis har ett uttalande av lagrådet såsom sådant en viss betydelse, men att det dock är för mycket att påstå, att bara därför att lagrådet har gjort ett sådant uttalande, man kan vara säker på att det finnes frihet att bedriva den upplysningsverksamhet, som här är behövlig. Jag menar, att det är för mycket att säga, att ett dylikt uttalande i detta hänseende är alldeles tillförlitligt.

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

(Forts.)

När vi se litet närmare på vad som sker ute i vårt land, så måste vi medge, att folk, när det gäller denna lagstiftning, svävar i fullkomlig ovetskap om vad de ha rätt till och vad de icke ha rätt till. Och detta är inte bara fallet bland menige man; även i juristkretsar och läkarkretsar, ja överallt, står man frågande inför dessa lagbestämmelser. Vilka rättigheter ha vi? Vad är det som lagen förbjuder och vad är det som den tillåter. Det har sagts många gånger, och jag tror det kan sägas även i dag, att det icke kan vara lyckligt med en lagstiftning, som kännetecknas av den oklarhet, som här finnes. Jag förstår sannerligen inte, varför de borgerliga partierna här i riksdagen numera låsa sig så fast vid sin ståndpunkt, som de här ha gjort.

Vi som anse, att en revision av denna lag är erforderlig, vi förstå väl, att vi här röra oss på ett mycket ömtåligt område, och vi vilja förvisso icke vara med om en lagstiftning, som öppnar alla slussar och gör det möjligt att bedriva vilken agitation som helst på detta område. Men en ändring av lagen i enlighet med det förslag, som vi tidigare ha framlagt och som vi i dag ånyo framlägga, kommer heller icke att öppna möjligheter för en sådan agitation, som förekom före 1910 års lagstiftning.

Jag tror för min del, att om den borgerliga majoriteten här alltjämt skall fasthålla vid sin ståndpunkt, så är det fara för att vi här spoliera värden av den art, att det kan bli svårt att sedan återvinna dem. Vi få dock icke vara blinda för de förhållanden, som råda i vår tid, och att dessa i sin tur kräva ändringar i tidigare antagna lagar.

När jag nu i dag på nytt vädjar till andra kammaren att avslå utskottets förslag och bifalla reservationen, så gör jag det med en åtminstone svag förhoppning, att den nya andra kammare, som vi nu ha, inte skall betrakta dessa förhållanden på samma sätt, som den senaste andra kammaren gjorde. Och när jag uttalar denna förhoppning, så gör jag det också därför, att jag vet, att om man kommer utanför dessa väggar, så kan man finna förståelse för en revision av denna lagstiftning även bland vissa riksdagsmän, som tillhöra de borgerliga partierna. Det skulle därför förvåna mig, om det även i dag liksom flera gånger tidigare skulle bli endast vi socialdemokrater och kommunisterna, som här önska visa en vilja, att denna lag revideras.

Jag skall, herr talman, nöja mig med det nu anförda och ber alltså att få yrka bifall till den av herr Åkerman m. fl. avgivna reservationen.

Häruti instämde herrar *Olsson* i Mellerud och *Johnsson* i Kalmar samt fru *Nordgren*.

Herr Westman: Herr talman! Jag instämmer med den ärade reservanten i det avseendet, att här föreligger till behandling en mycket ömtålig fråga. Det må tillåtas mig uttala den förhoppningen att vi ej här i kammaren behöva gå in för en längre debatt. Mig synes nämligen, att utskottet på ett lyckligt sätt funnit det svar, som den ärade reservanten begärde, när utskottet i utlåtandet säger: »Såsom utskottet år 1930 anfört, kan utskottet icke finna, att preventivlagens bestämmelser lägga hinder i vägen för en lojal upplysningsverksamhet uti hithörande ämnen.» Om nu riksdagen, som den gjorde 1930, gör detta uttalande till sitt, tycker jag verkligen, att reservanterna kunde vara belåtna. Vad sade då riksdagen 1930? »Ett borttagande ur lagen av något av dessa förbud skulle också, enligt utskottets mening, lätteligen kunna medföra, att fritt spelrum ånyo lämnades vissa stötande former av affärs- och reklamverksamhet, som måhända förhindras av lagens nuvarande bestämmelser men som å andra sidan icke skulle kunna åtkommas med

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

straff enligt första stycket i 18 kap. 13 § strafflagen.» Det är just detta, som gjort, att jag ej kunnat ansluta mig till reservanternas ståndpunkt. När jag biträtt utskottets förslag, är det på grund av ansvaret inför ungdomen. Det vore att beklaga, om reservanternas förslag bifölles av kammaren, då ett dylikt beslut kan tänkas uppmuntra en ren affärsmissigt bedriven propaganda för försäljning av dylika preventiva medel. Vi känna helt säkert alla till att nöjeslivet under senare år tagit sådana former, att försiktigheten bjuder varsamhet i lättnader av denna lagbestämmelse. Min uppfattning är att vi, som tillhöra majoriteten, med lugn kunna taga den kritik, som den ärade reservanten uttalade, då han sade, att vi ådraga oss ett stort ansvar, om vi vidhålla vår ståndpunkt.

Jag vill i motsats till den ärade reservanten vädja till kammaren, att kammaren måtte taga utskottets förslag. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Herou**: Herr talman! Vi ha tidigare haft tillfälle att ganska utförligt utveckla våra synpunkter på det föreliggande spörsmålet, men vi ha ingen anledning att i dag förbigå denna fråga, såsom de båda föregående ärade talarna gjort. Vi ha icke heller någon anledning att motsätta oss en diskussion i det ämnet eller en stor debatt, enär en debatt i sådana frågor kommer att verka befrämjande för den lagrevision som också representanten för reservanterna önskar förordad.

Det är nogsamnt känt, att en del av de utskottsledamöter, som nu med utskottets majoritet yrkat avslag på motionerna om upphävande av preventivlagen eller andra stycket i 18 kap. 13 § strafflagen, anse, att upplysning i fråga om en förnuftig begränsning av barnafödandet är både onödig och skadlig. Men det är väl en taktisk fint, att de nu kompromissat med denna sin innersta uppfattning och motivera avslagsyrkandet med att säga, att de icke finna, att preventivlagens bestämmelser lägga hinder i vägen för en upplysningsverksamhet i hithörande ämnen. Det finnes en fras inskjuten i denna av mig citerade mening. Man säger »lojal» upplysningsverksamhet. Man får medge, att detta uttryck inrymmer i sig så många skiftningar, att vi förstå fuller väl, att de, som överhuvud taget äro motståndare till all upplysning bland folkets breda massa i dessa frågor, kunna vara nöjda med kompromissens resultat i motiveringen. Borde ej de, som frukta en mera allmän upplysningsverksamhet, och att den kunde antaga former, som vore, för att använda lagtexten, sårande för tukt och sedlighet eller medföra fara för andras förförelse, kunna nöja sig med första stycket i vederbörande del av strafflagen, där det heter: »Sprider någon ut eller håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar, straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse därav kommer.» Varför måste man nu utöver dessa lagbestämmelser ovillkorligen fasthålla vid andra styckets bestämmelser, vilka bevisligen försvåra en ansvarskännande och förnuftig upplysningsverksamhet i hithörande stycken? Den mera kommersiella verksamheten på området försvåras mindre än den förnuftiga och ansvarskännande upplysningsverksamheten. Det är alltid så, att affär är affär. Och affärsmoralen tar större risker och har också större vinstmöjligheter. Riskerna äro ej så stora, då, som bekant, det lagrum man vill behålla är så otidsenligt, att det mycket sällan kommer till tillämpning.

Man har tidigare anfört som en förmildrande orsak för att man ville behålla

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

(Forts.)

lagrummet, att ingen läkare blivit straffad för upplysningsverksamhet. Men det borde ändå vara så, att om en verksamhet, som enligt lagen är straffbar, icke åtalas och straffas, borde ju lagen ändras i överensstämmelse med den anda, i vilken den tillämpas, som den ene av motionärerna mycket riktigt framhållit.

Den ene av motionärerna är läkare. Han har i den motion han väckt — en motion som utmärker sig för mycket varm känsla och uppriktig förståelse för detta allvarliga och komplicerade problem — sammanfattat sina synpunkter så:

»Jag måste anse en omfattande upplysningsverksamhet angående lämpligt sätt att förebygga havandeskap vara för samhället av utomordentlig vikt och outhärlig.

En sådan upplysningsverksamhet är enligt det föregående i första rummet nödig

i kretsar med kriminella tendenser och anlag,

i kretsar, som ha i andra avseenden för samhället mindre önskvärda anlag t. ex. vissa sjukdomsanlag,

samt slutligen i de stora lager av befolkningen, vars svaga ekonomi omöjliggör att eljest knyta allvarliga, på kärlek grundade och sålunda sedliga förbindelser.

Emellertid förklarar vår nu gällande lagstiftning en dylik ur statsnyttans och moralens synpunkter oavvisligen nödvändig upplysningsverksamhet för straffbar.» Motionären påpekar, att andra momentet i den paragraf i strafflagen, som det nu gäller, innebär, att den som muntligen eller skriftligen, så att det kan göra allmänna verkan, framställer de åsikter om samhällsnyttan av preventiva medel eller lämnar de anvisningar om dylika medels användande, som otvivelaktigt äro högst önskvärda, skall straffas med böter eller fängelse, *även om föredraget eller skriften icke särat tukt och sedlighet.* Läkarna själva uppfatta straffhotet i den delen av lagen, som utskottet icke anser lägga hinder i vägen för en lojal upplysningsverksamhet, och motionären framhåller därom: »Enligt de meddelanden jag fått från i detta avseende erfaret läkarehåll är det mycket svårt att få läkare att befatta sig med upplysningsverksamhet av detta slag, emedan de, även om de icke riskera straff, dock känna det motbjudande att utöva en verksamhet, som lagen förklarar straffbar och uttryckligen anger som moraliskt förkastlig. Naturligtvis känner varje ansvarsfull och laglydig person det på så sätt, även om han i sitt inre är upprörd över att som omoraliskt av lagen skall stämplas, vad som i stället för var och en, som har satt sig in i saken, ter sig som en moralisk plikt ur människokärlekens och statsnyttans synpunkter.»

Det är också, när man talar om lojal upplysningsverksamhet, i alldeles särskild grad fråga om vad som i det sammanhanget betraktas som lojalt eller icke.

Herr Lindqvist gjorde i sitt anförande en jämförelse från den tidpunkt, då preventivlagen antogs. Han påvisade, att det då fanns 34 socialdemokrater i andra kammaren, men att det det oaktat blev en meningsyttring mot lagens antagande långt utöver det antal socialdemokratiska röster, som kunde avgivas, och han tolkar det förhållandet, att nu de borgerliga partierna helt äro motståndare till ett upphävande eller en revision av lagen som ett bevis på någon åsiktsförskjutning på konservativt håll. Men han själv vill ju heller icke upphäva preventivlagen. Han vill ha en annan formulering, så att icke slussarna öppnas, som han uttryckte sig. Han, som klagat över konservativ åsiktsförskjutning i det borgerliga lägre, står nu till höger om de meningsyttringar

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

från borgerligt håll, som gjordes vid lagens antagande, och till höger om åtminstone en liberal i riksdagen, kanske flera, och säkerligen till höger om ett stort antal personer utom riksdagen med borgerlig uppfattning i frågan.

Reservanternas förslag är en kompromiss, förmodligen i den vällovlige fastän, kanske man törs säga det, enfaldiga avsikten att mjuka upp motståndet hos dem, som alltid komma att spela motvalls käring i sådana frågor. Reservanternas förslag innebär en förbättring gent emot nuvarande bestämmelser, men måste i allt fall anses vara otillräckligt.

Jag är övertygad om, att om man kunde förmå utskottsmajoritetens talesmän till att här komma fram med sina innersta avsikter och meningar, skulle ett flertal av dem motivera sin ståndpunkt, ej så som det skrivits i deras motivering utan så, som jag förut antytt, att de vid sitt ståndpunktstagande i denna fråga utgå från en grundsats, som de kunna gå tillbaka till Moseböckerna för att få belägg för, nämligen denna: »Föröken eder och uppfyllen jorden.» Men tycka icke herrarna själva, att det är en något förlegad och föråldrad uppfattning i nuvarande situation? Är nämligen icke jorden tillräckligt uppfylld i nuvarande läge, särskilt med nuvarande sociala ordning och system, arbetslösheten, trängseln i kolonierna, överbefolkningsproblemet överhuvud taget? Vi finna, hur länder med rätt låga födelsetal, Holland, Tyskland, Frankrike, trots sjunkande nativitet nu undersöka, huru de skola tillräckligt effektivt kunna uppmuntra till utvandring, och det borde sägas ifrån, hur försiktigt man än anser, att man måste taga på problem som dessa, att lagstiftningen har ovillkorlig skyldighet härvidlag att se på frågan om reglerande av barnafödandet ur sociala, ekonomiska och hälsovårdssynpunkter i stället för ur Moseböckernas nu alltför föråldrade problemställning med dess fullkomligt verklighetsfrämmande uppfattning.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr Brädefors: Herr talman! Jag får på kommunisternas vägnar säga i denna fråga, att jag anser, att denna lagparagraf, om vars upphävande det städse har motionerats, är ett stycke av det komplex av klasslagar, som finnes i ett klassamhälle. Man förstår så väl, att de borgerliga i utskottet ha velat behålla kvar denna lagparagraf, enär det är de mindre ekonomiskt bärkraftiga klasserna, såsom arbetarklassen och bondeklassen, som lida under denna lagparagraf. De ha ej de ekonomiska möjligheterna att inhämta upplysning i dessa ting på det sättet som de ekonomiskt mera bärkraftiga klasserna, när dessa bestämmelser förbjuda det offentliga upplysningsarbete, som är mera lätt att åstadkomma för de ekonomiskt mindre bärkraftiga. Det är därför, såsom arbetarklassen och även bondeklassen kunna se av praktiska erfarenheter, som sådana bördor bäras av dem, vilka ej de bättre situerade klasserna ha i form av stort barnantal. Det har också i praktiken visat sig, att denna lagparagraf ej förbjuder de mera bildade klasserna, alltså dem, som ha råd att inhämta upplysning även i dessa frågor, att tillgodogöra sig de möjligheter som finnas, men om vilka möjligheter upplysning icke på grund av lagen får stå till buds för den i bildningshänseende lägre stående arbetarklassen och bondeklassen.

På grund av det anförda vill jag på kommunisternas vägnar yrka bifall till motionen.

Herr Lindqvist: Herr talman! Jag skall icke säga många ord. Jag blev uppkallad i anledning av något, som herr Westman anförde. Men innan jag

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

(Forts.)

svarar på det, vill jag säga, att det ändå är något förvånansvärt, att vi här i riksdagen ägna så liten uppmärksamhet åt en så stor och betydelsefull fråga som denna. Visserligen ha vi icke många jurister i denna kammare, men vi ha ändå några. Men de tiga. Vi ha andra lärda, men de tiga också, och det är vi enkla lekmän, som här få tala. Det visar, att det är fullkomligt riktigt, vad en av Stockholms stora tidningar skrev häromdagen, när den hade ett mellanstick inne om preventivlagen. Jag tillåter mig, utan att alltför mycket trötta, att bringa i herrarnas minne vad denna tidning skrev. Jag skall göra det därför, att jag tycker, att det är så träffande och riktigt, när jag ser de tomma bänkarna och det ringa intresse, som här finnes för denna fråga. Denna stora tidning skrev bl. a.: »Det är det besynnerliga med preventivlagen, att den helst för en skugglik existens. Den vill inte bli påmind om sin tillvaro. Dess upphovsmän och försvarare synas allvarligt besvärade, så fort någon riktar uppmärksamheten på lagen och betraktar den annorlunda än som en vålnad. I viss mån kan man även förstå dem — eftersom det värsta, som kunde hända anhängarna av preventivlagen, vore, att denna verkligen tillämpades efter sin ordalydelse och andemening. Men varför inte då hellre avskaffa eller åtminstone grundligt revidera lagen?»

Det ser ut, som om tidningen hade rätt. Det glädde mig, när jag i dag såg, att en tidning som Svenska Morgonbladet icke stod fullkomligt oförstående inför dessa stora frågor. Det skulle glädja mig ännu mera, om det i dag visade sig, att denna tidnings särskilda anhängare i denna kammare även de visade något intresse för denna och liknande frågor. Svenska Morgonbladet har i dag uttalat sig, kanske icke direkt om preventivmedlen men dock om frågor, som röra sig på detta område, och tidningen säger därvid bland annat: »Man frågar sig först: är *all* sakkunnig upplysningsverksamhet i sexuella ting och på födelsekontrollens område av ondo? Vi våga icke utan vidare påstå att så är fallet.» Sedan hänvisar tidningen till att Englands och Amerikas kyrkomän vilja dryfta dessa frågor och att de anse dem vara av den vikt, att icke ens de s. k. kyrkomännen och kyrkofolket få stå främmande inför dem.

Jag vill icke vara elak mot herr Westman, ty jag tror inte, att han menade så illa som det kunde framgå av hans ord, när han sade, att han och de, som utgöra majoriteten, intaga den ställning, de intaga, därför att de känna ansvar inför ungdomen. Menar herr Westman verkligen, att de, som 1910 motsatte sig denna lag och som sedan gång efter annan arbetat för att få den ändrad, icke skulle känna ansvar inför ungdomen? Jag vågar påstå, att de, som vilja ha den nu ifrågasatta lagändringen, känna ansvaret för ungdomen icke mindre än ni, som vilja ha denna lag kvar. Jag ber att få erinra om sådana namn som professor Knut Kjellberg och professor Curt Wallis. Herr Westman vill väl icke påstå, att de voro mindre måna om ungdomen eller att de icke ville göra allt vad göras kan för att bevara den? Det där talet om att ni känna mera ansvar för ungdomen än vi, som vilja ha lagen ändrad, är felaktigt och borde icke förekomma.

Jag vet inte, vad herr Westman menar, när han talar om att det skulle bli en affärsmässigt driven propaganda. Det har varit tal om flera gånger, att om lagen ändrades, skulle det komma att medföra, att vi finge en kringföringshandel med preventivmedel. Men envar, som tager del av förslaget till lagändring, vet, att det är inte möjligt att föra en sådan handel, om lagen blir ändrad så som vi föreslagit. Men det är väl att tala för döva öron, och därför tjänar det inte mycket till att vidare yttra sig.

Till herr Herou vill jag bara säga, att det föreföll mig, som om herr Herou även i denna fråga blott velat passa på att ge socialdemokraterna ett nyp och

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

att det var huvudinnehållet i hans anförande. I anledning därav skall jag icke upptaga till bemötande vad han sagt, utan ber blott, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

I detta anförande instämde fru *Östlund*.

Herr *Nilsson* i Antnäs: Herr talman! Jag instämmer med den förste ärade talaren herr *Lindqvist* däri, att det är en ömtålig och pinsam fråga, som riksdagen år efter år skall behöva hålla på och syssla med, då det gång efter annan röres i den. Herr *Lindqvist* beklagade i sitt sista anförande, att riksdagen visade så ringa intresse för detta numera. Men man kan väl inte säga, att riksdagen visat ringa intresse för detta förut, när i saken gjorda framställningar under timal upprepade gånger debatterats i kammaren. Men om riksdagen nu börjar visar ringa intresse, så beror det på att det numera framkommit utredningar i ämnet från vederhäftigt håll.

Om vi titta litet närmare på utskottets utlåtande, skola vi finna, att frågan har upprepade gånger varit uppe i riksdagen. I anledning av motioner 1922 och 1923 har riksdagen beslutat en skrivelse till Kungl. Maj:t, och i anledning därav har Kungl. Maj:t infordrat utlåtanden. Ärendet har varit uppe i statsrådet t. ex. den 11 december 1925, varvid på föredragning av dåvarande chefen för justitiedepartementet beslutats inhämtande av yttrande från lagrådet och medicinalstyrelsen. Det är ganska intressant att läsa dessa yttranden. I ett yttrande, som bilagts utlåtandet av medicinalstyrelsen av dåvarande medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd hovrättsrådet *Anders Renström*, anförde denne bland annat: Därest efter vederbörandes prövning av alla på frågan inverkan omständigheter skulle befinnas önskvärt, att det upplysningsarbete, som i 1918 års lag åsyftades, jämväl i större eller mindre utsträckning komme att omfatta de mekaniskt verkande skyddsmedlen mot smitta, syntes det på goda grunder kunna antagas, att en upplysningsverksamhet av den auktoritativa art, varom här vore fråga, skulle kunna så anordnas, att den ej behövde medföra allmän fara för andras förförelse. Hela hans yttrande går i den stilen. Det måste därför antagas — heter det vidare — att upplysningsverksamhet i all den utsträckning, som efter vederbörandes beprövande kunde finnas önskvärd för vinnande av det i 27 § av omförmälda lag åsyftade ändamål, skulle kunna bedrivas utan att råka i konflikt med bestämmelserna i 18 kap. 13 § 2 mom. strafflagen. Så är det alltigenom. Jag skall icke besvara kammaren med att draga en hel del citat, som slå fast, att den nu gällande lagen icke lägger hinder i vägen för en lojal upplysningsverksamhet i detta stycke.

När jag i dag stod färdig att gå hemifrån till riksdagen, fick jag med posten en tidskrift för sexuell upplysning. Jag förmodar, att det är flera av herrarna, som fått denna. Om man bläddrar igenom den — jag har inte hunnit läsa någonting därur — och tittar på rubrikerna, skall man snart se, att här fattas ingenting. Det må vara de mera besuttna eller de, som herr *Brädefors* talade om, här kunna de få all den upplysning, som överhuvud taget kan givas. Och jag förmodar, att utgivaren av denna tidskrift icke kommer att bli åtalad, vilket visar ytterligare, att den nuvarande lagen icke lägger hinder i vägen för en lojal och sund upplysning i dessa stycken. Första rubriken lyder: »Människoaveln under kultur.» Det är väl som sagt den mest minutiösa upplysning, som kan lämnas i dessa stycken. Där finnes det tillfälle att inhämta upplysning för den, som vill ha sådan. Andra artikelns rubrik lyder: »Preventivmedlen och deras användning», och den tredje arti-

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

(Forts.)

keln rubrik lyder: »Det sexuella samlivets hygien.» Denna tidskrift är tillgänglig för dem, som önska eller kräva upplysning i dessa saker. Detta borde väl vara bevis nog för att upplysning kan meddelas utan hinder av den nuvarande lagstiftningen.

Herr Lindqvist sade i sitt första anförande, att han beklagade, att det såge ut, som om endast socialdemokraterna hade intresse för detta, men så är det icke, sade han, ty gå ut utom dessa väggar och tala med folket, skall ni få höra på annat. Ja, naturligtvis finns det olika åsikter, men jag tycker den liknelsen icke är så bra. Varför hava vi lagar? Jo, därför att svenska folket skall hålla sig på mattan och inte göra skada åt sig själva och andra. Gå ut och tala med tjuvar, lönbrännare, langare och andra lagöverträdare och fråga dem, om de tycka om de lagar, som verka återhållande på deras brottsliga förehavande. Det göra de visst inte, och så kan det vara på detta område också.

Av en passus i herr Lindqvists yttrande fick jag den uppfattningen, att lagrådets yttrande icke var något att fästa sig vid, men vad i Herrans namn skall man då fästa sig vid om icke vid sådana auktoritativa uttalanden? Herr Lindqvist sade också, att det ligger en fara, om vi äro envetna och icke vilja uppmjuka lagarna, för att samhällsvärden komma att spolieras. Jag kan inte förstå det talet, utan man skall väl tvärtom bevara samhällsvärdena genom att uppbygga skrankor, som man icke får överskrida.

Herr Herou nämnde något om att det skulle vara roligt att se och känna majoritetens innersta avsikt och mening med detta. Jag vill då säga, att min innersta avsikt och mening — och jag tillhör ju majoriteten — det är precis, vad jag uttalat, och ingenting annat. Några biavsikter har jag inte. Det är min uppfattning, att det är onödigt att uppmjuka de nuvarande lagarna och föreskrifterna. I anslutning till det lilla jag sagt ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Höglund: Herr talman! Jag skall be att på det livligaste få instämma i de allmänna synpunkter på denna fråga, som min partivän herr Lindqvist har utvecklat. Det är verkligen på tiden, att denna korsningsprodukt av hyckleri och klasslagstiftning, som bär preventivlagens namn, försvinner ur vår strafflag. En främling, som icke kände den historiska uppkomsten av denna lag, skulle närmast tro, att det är en fossil lämning från hedenhös, medan den i själva verket tillkommit för ett tjugutal år sedan under en slags affekt, en uppjagad stämning på grund av speciella förhållanden den gången, en lagstiftning, som emellertid visat sig så pass föråldrad och så ohållbar, att den i verkligheten i mycket ringa utsträckning har kunnat tillämpas. Jag förstår under dessa förhållanden icke heller, varför man skall nöja sig med att enbart söka rensa ut det, som till synes kan vara det mest orimliga i lagen, men behålla vissa rudimenter, den del som riktar sig mot det offentliga tillkännagivandet om försäljning etc. av ifrågavarande föremål. Jag kan för min del icke inse, att om man skall företaga ånyo — det har yrkats förut åtskilliga gånger — en framstöt från andra kammarens sida i denna sak, man skall nöja sig med ett sådant yrkande, som utskottsreservanterna här ha stannat vid. Det är dock så, att även den återstående delen av denna paragraf, som motionärerna rikta sig emot, icke för närvarande tillämpas i praxis. Jag kan icke finna ur denna synpunkt, att det är lämpligt att behålla sådana rudimenter av lagstiftningen, som erkännas vara ohållbara och föråldrade, men dock kunna i vissa fall komma att godtyckligt brukas och missbrukas av myndigheterna.

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

Den föregående ärade talaren har hänvisat till utskottsutlåtandets motive-ring, att det icke föreligger något hinder för vad man kallar en »lojal upp-lysningsverksamhet» i hithörande ämnen. Ja, det där uttrycket lojal upp-lysningsverksamhet är ytterligt svävande och tänjbart. Det skulle säker-ligen vara ganska svårt för den ärade talaren från högerkanten att här när-mare precisera, vad lojal upplysningsverksamhet består i, och innebörden i det uttrycket kommer säkerligen att skifta ganska mycket allt eftersom de olika myndigheterna ha den ena eller andra principiella ståndpunkten i sådana frågor.

Den ärade talaren hänvisade till en tidskrift, en som jag tror mycket gagne-lik sexuell tidskrift. Må vara, att man för närvarande utan risk för åtal kan driva en dylik saklig och vederhäftig propaganda, som denna tidskrift gör, men märk, att det står i rak strid mot paragrafens ordalydelse. Om lagen skulle tillämpas, vore det icke möjligt. Och jag förstår inte, att herr Nilsson i Antnäs, som är en så lojal och laglydig medborgare, vill förorda upprätt-hållandet av en sådan lag, som icke tillämpas och mot vilken brott oavbrutet äga rum för närvarande. Bör man inte strängt se till att lagen följes och, om det leder till orimligheter, avskaffa den!

Nu har andra kammaren ett tillfälle att reagera mot den förhastade och föråldrade lagstiftningen från 1910. Kammaren har redan förut uttalat sin mening i denna sak, och när vi nu skola uttala oss ännu en gång och denna kammare efter sista valen har demokratiserats ytterligare, är det riktigtast och värdigast, att kammaren intar en principiell ståndpunkt, och då vill jag för min del, herr talman, be att få yrka bifall till motionerna.

Fru Östlund: Herr talman! Jag skulle ha avstått från att yttra mig i den-na fråga, om det icke förekommit ett par yttranden i kammaren, som tvingat mig att begära ordet.

Herr Westman började sitt anförande med att tala om propaganda, och jag skulle vilja svara honom, att propaganda är kanske vad som har bedrivits, och det är därför vi i dag stå där vi stå.

Så kom herr Nilsson i Antnäs och bestod en alldeles utomordentligt god reklam för en tidning, som kommit i hans händer. Just dessa båda yttranden visa icke minst, vilken oerhörd oreda det finnes i uppfattningen om vad som bör och icke bör göras. Kan herr Nilsson i Antnäs gå i god för att den tid-ningen bedriver en lojal upplysningsverksamhet? Vi, som begära revision av denna lag, äro ingalunda eniga om att allt som skrives i frågan är lojal upp-lysnings eller propaganda. Jag var själv med år 1929 och begärde, att det skulle införas en vederhäftig upplysning framför allt för ungdomen i alla de frågor, som höra till det sexuella livet. Yrkandet avsåg att bereda ungdomen från början en ren och klar uppfattning och att lära den aktning för de kraf-ter i livet, som här taga sig uttryck. Det avslogs emellertid, och en av riks-dagens ledamöter tog t. o. m. så pass stora ord i munnen, att han förklarade, att han hellre ville gå i fängelse än han ville tillåta, att hans barn finge någon upplysning i dessa frågor.

Vi ha hela tiden, då vi talat i denna fråga, i synnerhet vi kvinnor, just försökt rikta blicken på att förhållandena ingalunda äro så bra som de borde vara, utan att man skulle försöka lämna en mera vederhäftig upp-lysnings. Vi godkänna icke den upplysning, som ungdomen får i vilket gathörn som helst och hur som helst och av vilken som helst. Det är icke värdigt, och det visar icke bästa art av ansvar att säga, att så länge vi ha det så, kunna vi reda oss. Jag undrar i vilken annan fråga riksdagen skulle vilja tillämpa

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

(Forts.)

samma sats, som den gör, när det gäller den nu föreliggande frågan. Det har sagts flera gånger, exempelvis år 1929, när jag själv tillhörde motionärer-na, att »någon tvekan icke längre behöfve råda därom, att utan hinder av preventivlagen en vidsträckt upplysning kunde ordnas på detta område». Likaså säger utskottet i dag, att »preventivlagens bestämmelser lägga inga hinder i vägen för en lojal upplysning i detta hänseende». Skall detta så-lunda betyda, att den upplysning, som hittills bedrivits på alla dessa områden, kan anses fullt tillfredsställande? Men är det så, att den lag, som finns, icke hindrar alla möjliga slag av upplysning, propaganda eller agitation, vad gör då lagen för nytta? Man brukar annars så ofta tala om att man bör ha aktning för lagarna, och då kan jag icke förstå annat än att det skulle vara en av riksdagens viktigaste uppgifter att tillse detta. Jag förstår ännu icke, huru utskottets majoritet, som säger sig vara lagens värnare framför alla andra, i samma minut som anvisning gives på, att upplysningsarbete obehindrat kan bedrivas, ändock anser, att aktningen för lagen kan upprätthållas.

Herr talman, då jag redan instämt i herr Lindqvists yrkande, tillåter jag mig att upprepa detta.

Herr Nilsson i Antnäs: Herr talman, bara ett par ord! Fru Östlund säger, att det råder en sådan oreda i uppfattningarna om dessa saker och ting, och däri instämmer jag fullkomligt. Jag tycker också, att det råder en fullständig oreda i uppfattningarna. Försök ordna det så, att utgivaren av denna tidskrift blir åtalad. Skulle han bli fälld, då få vi fundera på om det är nödvändigt att ändra lagen, men jag tror, att han reder sig. Jag antar att detta är en lojal upplysningsverksamhet, en sådan som kan bedrivas med stöd av den lag, som nu finns.

Herr Herou: Herr talman! Jag vill blott säga några ord till herr Nilsson i Antnäs. Han visade upp en tidskrift, där han enligt hans egna ord kunde få all den upplysning, han behöfve. Han har ännu icke hunnit läsa den, men vi kanske kunde få fortsätta denna debatt, sedan han inhämtat väl behöfvig upplysning i tidskriften. Denna tidskrift, som han säger, att vem som helst kan få köpa, är förbjuden att distribueras av exempelvis Svenska pressbyrå-n.

Vad sedan beträffar mitt efterlysande av åsikten hos utskottsmajoritetens talesmän, dem som tala, eller dem som tala, menar jag motivet till deras ståndpunktstagande. Jag tror mig våga slå fast, att det innersta motivet till deras ståndpunktstagande var, att de voro motståndare till all upplysningsverksamhet i hithörande ämnen. Det är ingenting i herr Nilssons i Antnäs anförande, som motsäger detta mitt antagande.

Vidare har jag reagerat mot att man betraktar denna fråga ur, såsom jag kallade det, Moseböckernas synpunkter. Jag anser, att man bör betrakta detta spörsmål ur folkhälsans synpunkt, ur sociala synpunkter o. s. v., och jag slår fast och hävdar med all rätt, att den, som icke vill se på denna fråga ur dessa senare synpunkter, har ingenting i vår tid att göra i den lagstiftande församlingen.

Sedan vill jag blott rätta till ett litet missförstånd, som herr Lindqvist gjorde sig skyldig till när han sade, att huvudinnehållet i mitt anförande var att ånyo ge socialdemokraterna »ett nyp». Jag hänvisar till det stenografiska protokollet. Ja, om han tyckte, att det var huvudinnehållet, var det kanske därför att han fäster så oerhört avseende vid sin egen person, att han icke uppfattade, att min anmärkning mest kom att rikta sig mot hans personliga deklara-tion och mindre mot partiets.

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

Herr Olsson i Mellerud: Herr talman! Jag har tidigare uttalat min anslutning till de synpunkter, som framförts av min partivän herr Lindqvist, och jag kunde därför lugnt ha avstått från att säga något i denna fråga, men det var ett par ord av herr Höglund och tidigare av herr Herou, som icke böra få stå oemotsagda. De förundrade sig över, att vi reserverar stannat på halva vägen och icke tagit hela motionen, sådan den ser ut. Det torde icke vara obekant för dem, som tagit del av handlingarna, att reservationen innehåller ett förslag, utarbetat inom regeringen år 1925 samt remitterat till lagrådet, och vilket förslag sålunda passerat alla vederbörliga laginstanser och endast på grund av regeringens avgång 1926 icke blivit framlagt. Jag anser alltså, att det är ett tekniskt värdefullt och utarbetat förslag, som reserverna här framlägga. Detta kunde vara skäl nog för att stanna vid reservernas förslag, men personligen har jag dessutom den mening, att om man stryker även den del av stycket, vars borttagande motionären föreslår, öppnar man nog väg för en del affärsmässig propaganda, som det sannerligen icke finns någon anledning att stryka över ryggen. Dessa båda skäl äro av den art, att jag utan tvekan kommer att förorda reservationen framför motionen. Den som alltså verkligen vill någonting i sak, den går med reservationen och den, som vill demonstrera, har möjlighet att ansluta sig till motionen.

Herr Höglund: Herr talman! Jag förstår naturligtvis till fullo och uppskattar de taktiska skäl och även sakliga skäl, som herr Olsson i Mellerud senast framförde för den ståndpunkt, som utskottets reserver stannat vid, men jag kan ändå icke helt ansluta mig till den. Jag tror nämligen, att den eventuella skada, som han talade om att man möjligen kunde befara föreligga genom paragrafens fullständiga slopande, är skäligen minimal gentemot den skada, som kan åstadkommas med den nuvarande formuleringen av denna paragraf, om myndigheterna verkligen vilja tillämpa densamma. Dessutom måste jag också rikta mig mot hans sista yttrande, att den, som blott ville demonstrera, kunde gå på motionen. Jag tror, att det föreligger ingen fara för att man genom att gå på motionen skulle riskera det mindre goda, som dock åsyftas genom reservernas förslag och som man eventuellt skulle kunna vinna nu. Sakläget torde väl förbli det, att vilkendera linje som anhängarna av en reform välja, kommer i alla fall avgörandet att medföra ett positivt gott, och jag tillåter mig därför, herr talman, att vidhålla mitt yrkande.

Herr Pehrsson i Göteborg: Herr talman! Det är ett ord, som fattas i den debatt, som förs här i dag. Jag har många gånger under föregående riksdagar haft tillfälle att yttra mig i denna fråga, och jag hade icke ämnat göra det i dag, men det var ett par ord av de båda talarna på Stockholmsbänken, som gör, att jag vill deklarerar min ståndpunkt. Jag har nämligen den bestämda uppfattningen, att herr Höglund och fru Östlund ha rätt i sitt påstående, att denna lag icke följes, och att den sexuella tidskrift, som nu utgives, alldeles bestämt faller under den upplysningsverksamhet, som enligt denna lag icke borde få förekomma. Jag hör till dem, som anse, att det vore lyckligt, om lagen därvid tillämpades. Jag kan icke finna, att den motivering, som i motionen, till vilken bifall yrkats av herr Höglund, framförts — denna motivering är av den art, att jag häpnar över den — borde föranleda till att Sveriges riksdag fattade ett beslut i enlighet med motionen, som ju ger klart besked om vart man vill komma. Däri talas det — i all välmenthet — om huru det är »för samhället av omätligt värde», att barnantalet begränsas, och att det måste bli »en omfattande upplysningsverksamhet angående lämpligt sätt att förebygga ha-

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.

(Forts.)

vandeskap», ty den är »för samhället av utomordentlig vikt och oundgänglig». Man kräver att »en aktiv och oförtröttad detaljverksamhet, till vilken kvinnlig arbetskraft bäst skulle lämpa sig» skall föras ut i hemmen, och att man för detta ändamål alltså skall skaffa sig, om jag får använda det uttrycket, en organiserad kår av kvinnliga preventivkonsulenter, som fara omkring och undervisa i användningen av preventivmedel för undvikande av havandeskap!

Herr Höglund förklarade, att lagen var tillkommen i samband med något som han karakteriserade med ordet »hyckleri». Jag vill säga herr Höglund, att vår kristligt moraliska åskådning är icke hyckleri. Vi kämpa för den kristna sexualmoral, som fostrar vår ungdom till att föra ett rent liv. Här åter är frågan om den s. k. »nya moralen», den »moral», som förkunnar, att ett rent liv skadar de unga! Jag håller fast vid den kristliga moralen och anser, att det skulle vara för samhället en synnerligen stor olycka, om vi skulle få vår ungdom förstörd och fördärvad, och jag är rädd för att, även om denna lilla rest av motstånd mot en propaganda av denna art som lagen bjuder skulle borttagas, fältet lämnades öppet för en »upplysning», som framför allt vill lära de unga att »undkomma följderna», en propaganda, som jag icke tvekar att beteckna med namnet en förförelse av ungdomen till sedeslöst leverne. Såsom fru Östlund sade är det ju ungdomen, som man här framför allt vill nå.

Här stå två livsåskådningar varandra! Tanken att man skall göra vad man kan för att förhindra kvinnorna att förnya vårt släkte är ett allvarligt hot mot vårt folks framtid och tillvaro. Den rasförbättring, som nu talas så mycket om, vad betyder den annat, om man vill gå dessa vägar, än ett arbete för att vår högtstående ras på frivillighetens väg förminkas och kanske dör ut, såsom ju åtskilliga, även läkare, redan profetera. Den tomma plats, som därigenom uppkommer, skall då fyllas av raser, om vilka jag icke vill säga något ont, men som vi icke betrakta såsom jämbördiga med den germanska stam, som vi tillhöra.

Jag har velat säga detta såsom ett uttryck för den åskådning, som ligger bakom mitt biträdande av utskottets hemställan. Jag hyser sålunda icke tro på att det är mycket, som nu uträttas genom denna lagstiftning, men jag vill icke vara med om att riva undan det värn, som skulle kunna ligga i densamma och som dock är ett värn för själva den grundåskådning, som jag här har förfäktat.

Herr Lindqvist: Herr talman! Jag satt just och väntade på att den siste ärade talaren skulle gå upp i debatten, ty jag tänkte, att det vore märkvärdigt, om den skulle sluta utan att han varit uppe. Jag kom att erinra mig ett yttrande, som professor Kjellberg hade här i kammaren vid lagens antagande, och jag tror, att det mycket väl skulle kunna fylla sin plats i dagens protokoll efter herr Pehrssons i Göteborg anförande. Professor Kjellberg sade vid det tillfället, att det »förslag, som ligger före till vår behandling, berör ju en djupt allvarlig fråga och måste också behandlas med djupt allvar. Det rör sig ju på livets ömtåligaste område, där taktfullhet och hänsynsfullhet är i hög grad av nöden, och man bör ju därför också, när man talar i denna fråga — — — göra det på ett sätt, som överensstämmer med frågans allvarliga natur.»

Jag tror icke det kan vara till skada att detta kommer efter herr Pehrssons i Göteborg anförande.

Det förvånar mig, vill jag säga, att en så gammal riksdagsman som herr Pehrsson i Göteborg tror, att reservanterna här skulle ha gjort sig solidariska med de uttalanden, som motionären, herr Holmgren, har gjort i sin motion.

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

Det ha vi icke gjort. Det finns i denna motion, det vill jag säga herr Pehrsson, en del, som jag för min del icke alls vill skriva under. Skulle andra kammaren här i dag bifalla reservationen, så har andra kammaren därmed visst icke godkänt den motivering, som herr Holmgren har för sitt yrkande.

Herr Höglund: Herr talman! Jag skall icke upptaga någon diskussion med herr Pehrsson om den s. k. nya moralen. Jag vill blott säga till honom, att jag tror, att det finns lika mycket eller mera, rättare sagt, av allvar och ansvarskänsla i den åskådning och i de krav, som motionären har framfört i den föreliggande frågan, än i den uppfattning, som herr Pehrsson företräder. Det är emellertid ganska lärorikt för kammaren att höra, hur en rätt framskjuten högerman ser på denna sak, och det bekräftar just vad jag i mitt föregående yttrande framhöll, nämligen hur den nuvarande formuleringen kan komma att tolkas under andra förhållanden än de nu föreliggande. Herr Pehrsson förklarade uttryckligen, att till exempel Sexuell tidskrift faller under denna preventivlags straffbestämmelser. Det kan å andra sidan vara rätt så intressant att notera det faktum, att herr Nilsson i Antnäs uppenbarligen tvärtom förmenade, att denna tidskrift föll under sådan lojal propaganda, som man talar om i utskottets utlåtande.

När herr Pehrsson yttrade sig emot den ifrågasatta förändringen av preventivlagen, kom jag att erinra mig en utredning, som en gång blivit verkställd eller i varje fall citerad av den numera bortgångne professor Frey Svensson i Uppsala, som i ett förord till en översättning av en holländsk läkares bok i bl. a. det spörsmål, som vi i dag behandla, påpekade det intressanta faktum, att prästerna åtminstone i vissa delar av vårt land mycket väl förstått att använda sig av de lärdomar, som de önska skola förbjudas att spridas till menige mans kännedom! Jag tror det var i provinsen Skåne, som man särskilt hade undersökt saken — det vill jag låta vara osagt — men det var i alla fall en av våra provinser, där man hade konstaterat, att just där bland prästerskapet tvåbarnssystemet hade vunnit en allmän utbredning. Jag skulle vilja uttala den önskan, att även den övriga delen av vårt folk skall förstå att leva såsom prästerna leva men icke såsom de lära.

Herr Pehrsson i Göteborg: Herr talman! Herr Höglunds senaste inlägg var vad man på det filosofiska språket brukar kalla för argumentum ad hominem, d. v. s. har man inga realskäl att ta fram, går man in på personligheter. Här kastar herr Höglund en förolämpning i ansiktet på en hel kår i detta land. Det må nu stå för herr Höglunds räkning.

När det här talas så mycket om professorer, så skall också jag be att få erinra om en professor, vars namn blivit bevarat i historien. Det är länge, länge sedan han levde: Hans namn var Hegesias. Han var »livsbejakaren» på sin tid. Han tillhörde den cyrenaiska »livsnjutningens» filosofiska skola i Alexandria. Hela hans undervisning hamnade dock till sist i maningen att själv taga sitt liv. Han kallades därför för *Πεισιδάριος*, dödsövertalaren. Ty till döden förde i verkligheten hans lära! Herr talman! Vad är detta nu annat än att Hegesias fått nutida efterträdare. Anföras också för denna lära både professorer och vetenskapsmän, leder dock deras förkunnelse till nationens självmord. Mot mig riktade smädliga ord äro inga argument häremot. Den erfarenheten har betygats av historien, att de som söka förhindra folkets och stammens tillväxt och främja ett lössläppt sexuellt liv — detta ligger dock bakom oändligt mycket av denna »upplysning» — de bliva nationens dödgrävare.

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

Herr Herou: Herr talman! Jag förstår ju, att här kan komma en fantast i denna kammare och säga, att vad judarnas gud genom profeterna ha gett uttryck åt, det måste vara rättesnöret ej bara för honom utan också för alla andra, och att en annan fantast kan säga, att vad Buddha har sagt måste gälla så länge människorna leva på jorden, men det är dock alldeles tröstlöst för herr Pehrsson i Göteborg eller någon annan att tänka sig, att nutidens människor skulle fästa något avseende vid vad sådana fantaster fabla om.

Om det är så, att teologerna utgöra den sista förskansningen, när det gäller förnuftets anstorm på detta område, är det ganska illa ställt för herr Pehrsson i Göteborg, ty även teologerna ha börjat vackla. Vi minnas ju, hurusom några av Englands biskopar uttalat sig i en riktning, som går stick i stäv mot den av herr Pehrsson i Göteborg här anförda. De äro dock minst lika goda »germaner», skulle jag tro, som någonsin herr Pehrsson i Göteborg.

Herr Olsson i Mellerud: Herr talman! Man skulle egentligen bli upprörd när man hör prosten Pehrssons i Göteborg beskyllningar mot dem, som råka ha en annan mening än han själv. Han har naturligtvis själv sanningens kärna väl innesluten i sin västficka, och jag förmodar, att den är oåtkomlig för någon annan. De skäl, som herr Pehrsson efterlyste hos anhängarna av reservationen, lyste också med sin frånvaro i hans eget senaste anförande. Jag kan inte i likhet med den föregående talaren mobilisera filosofen — eller professorn, som jag tror han nämnde honom — Hegesias för reservanternas mening, men jag skall be att få citera en annan vass sanningssägare, som t. o. m. har den fördelen, att han har sin hemort här i landet. Han sade nämligen: Biskoparna äro statens liktornar, ty de spå alltid oväder. Prosten Pehrsson är visserligen ännu icke biskop, men skulle han bli det, så kommer denna sats förmodligen även i detta fall visa sig vara sann.

Herr Kilbom: Herr talman! Första kammaren har nyss beslutat godkänna utskottets hemställan, dock endast med en majoritet av 8 röster. Det är nog så helysande, att detta skett efter ett briljant, djupt mänskligt och på vetande byggt anförande av professor Israel Holmgren, som har bakom sig praktiskt taget hela den medicinska vetenskapen och alla socialt upplysta människor i stegrad omfattning, under det att i andra kammaren huvudtalaren för den rakt motsatta uppfattningen är en prost. Det är icke min mening, herr talman, att draga några otillbörliga jämförelser av detta förhållande. Jag tror, att det emellertid kan vara ägnat att ge kammarens ärade ledamöter åtskilligt att tänka på. Man bör också erinra sig, att i en rad av länder, herr Pehrsson, har man — jag antar, att de, som ha beslutat det, äro lika ivriga för sina respektive nationers bestånd som herr Pehrsson här — dock gått in för en rakt motsatt uppfattning till den, han representerar. Det är typiskt, att herr Pehrsson här öppet säger, att denna debatt bör vara en avis till myndigheterna att tillämpa lagen och förbjuda de möjligheter till upplysning i denna fråga, som för närvarande finnas. Om icke detta är en signatur över hela den riktning, som herr Pehrsson därvidlag företräder, så tror jag, att man icke alls har förstått densamma, en signatur, som innebär nattsvart reaktion, där man icke tar några hänsyn till det läge, som nu råder i världen, där man icke tar någon hänsyn till den ståndpunkt, som vetenskapen kommit till. Det är typiskt, säger jag ännu en gång, att i denna kammare stiger en man från högern upp och avfärdar vetenskapens samtliga resultat i detta avseende såsom ingenting värda. Ingen högerman har protesterat, och man kan följaktligen dra den slutsatsen, att högern i denna fråga på några undan-

I fråga om upphävande av andra stycket av 18 kap. 13 § strafflagen.
(Forts.)

tag när hellre sluter upp på prosten Pehrssons sida än på den medicinska vetenskapens.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) avslag därpå och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) avslag å utskottets hemställan och bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förstnämnda propositionen. Herr Lindqvist begärde emellertid votering, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna nu antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för nejpropositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Lindmark, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgavos 67 ja och 86 nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså, med avslag å utskottets hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 15.

Härefter föredrogos vart för sig

första lagutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av väckt motion angående avstyrkande av partiell reform av åklagareväsendet och begäran om en ny bevisningslag;

nr 19, i anledning av väckt motion om reglering genom lag av ersättning till vittnen, då ersättning ej utgår av allmänna medel; och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 35) om emeritlöner för präster; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av väckt motion om viss ändring i 90 § lagen om fattigvården; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med ytterligare föreskrifter om lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av eklestiasitika boställen.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 16.

Slutligen upptogs till behandling andra lagutskottets utlåtande, nr 11, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 258, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Spångberg m. fl.* föreslagit, att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen anhålla om skyndsamt utredning och förslag till ändring av lagen om försäkring för olycksfall i arbete i enlighet med riktlinjer, som i motionen angivits.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Sedan berörda hemställan föredragits, anförde:

Herr Spångberg: Herr talman! Enligt nu gällande bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen är minimigränsen, som bekant, satt till en krona om dagen i sjukpenning vid inträffat olycksfall; och vid hundraprocentig invaliditet är den satt till 300 kronor per år. Det står ju tämligen klart för alla, att med det prisläge, som råder, finnes det icke någon möjlighet för en person, som drabbats av olycksfall, att försörja sig på det belopp, som utbetalas, då han drabbas av denna minimigräns. Den motion, som vi här hava väckt, har därför främst tagit sikte på ett höjande av ifrågavarande minimigräns för sjukpenning och livräntor. Vi hava därför hemställt om en utredning och ett förslag, därvid vi tagit sikte på vissa riktlinjer rörande ändring av dessa bestämmelser. Vi utgå därvid från den uppfattningen, att en arbetare, som har fördärvat sig i arbetet, skall under sjukdom och invaliditetstid hava genom olycksfallsförsäkringen en hjälp, som han kan leva på.

Utskottet har yrkat avslag på vår motion. Jag skall emellertid giva det erkännandet, att utskottet har format sitt utlåtande så, att man med litet välvilja kan utläsa ett visst erkännande åt vår grundtanke i motionen. Men utskottet menar, att principen bör vara, att ersättningen icke får överskrida vad den försäkrade har haft i inkomst. Ja, i vissa fall kan man givetvis ansluta sig till grundtanken, att ersättningen under sjukdomstiden bör ansluta sig till den inkomst, som ifrågavarande drabbade person har haft. Men den principen, menar jag, kan man icke praktisera, förrän man kommit upp i ett visst minimibelopp, som gör det möjligt för den av olycksfallet drabbade att existera därpå. Jag kan också konstatera, att denna min synpunkt verkligen har praktiserats i ifrågavarande olycksfallsförsäkringsparagraf, eftersom den nu stadgar ett visst minimibelopp. Principen, som utskottet åberopar, har sålunda icke varit verkligt hållbar någon gång, och det blir därför närmast en praktisk fråga, var man skall sätta ifrågavarande minimibelopp. Det är det, som vi i motionen föreslagit icke skola sättas till en krona om dagen vid sjukdomsfall utan till minst tre kronor om dagen och till minst 900 kronor per år, då hundraprocentig invaliditet har inträffat.

Jag förmodar, att utskottet här icke menar, att en person, som erhåller en så låg hjälp vid sjukdom och invaliditet, då skall erhålla en så låg hjälp som en sorts straff för att han arbetat för så låg dagspenning, att hjälpen icke uppgår till det belopp, som vi hava motionerat om. Jag tror icke, att det problemet närmare kan diskuteras i detta sammanhang. Det förhåller sig väl också närmast på det sättet, att någon längre tid kan en person icke, i varje fall i arbete, försörja sig på en inkomst av 2—3 kronor om dagen. Om inkomsten är så låg, att han erhåller dessa låga belopp, så måste han

*Ang. vissa
ändringar i
olycksfalls-
försäkrings-
lagen.*

Ang. vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagen. (Forts.)
på ett eller annat sätt hava skaffat sig en inkomst utöver den inkomst, på vilken man beräknar olycksfallsförsäkringen i fråga. Som det nu är, förhåller det sig ju så, att det är många, som drabbas under vissa tider av arbetslöshet. De stå i osäkra arbetsförhållanden: de få taga ett arbete på någon eller några dagar eller någon vecka, ibland synnerligen dåligt betalt, ibland kanske något bättre, och däremellan blir det vissa tider av arbetslöshet. Om nu ett olycksfall inträffar vid en sådan tidpunkt, då personen i fråga är sysselsatt med sådant dåligt avlönat arbete, och det då visar sig, att årsinkomsten också har varit mycket dålig, då drabbas han av dessa bestämmelser, och han erhåller ett belopp, som kanske varierar omkring en eller ett par kronor. Om det hade inträffat vid en annan tidpunkt, då han haft ett annat arbete, skulle han kanske kunnat erhålla tre kronor om dagen. Det blir ju, som vi i motionen anført, slumpen, som i många fall får avgöra det belopp, som en person i den ställningen får genom olycksfallsförsäkringen vid inträffat olycksfall.

Jag skulle tro, att utskottets ledamöter med det lilla erkännande, som givits i deras motivering, också skulle kunna dela de synpunkter, som jag härvidlag har anført. Till det vill jag erinra om ett förhållande, nämligen att de, som nu drabbas av olycksfall, hava genom de sista lagändringarna kommit i ett sämre läge än förut. Jag menar nu närmast lagändringen av år 1926 rörande olycksfallsförsäkringen, som ju verkar så, att de lägsta inkomstgrupperna i vissa fall fått sin sjukhjälp nedsatt med omkring 20 procent.

Genom sjukkasselagen ha också arbetarna i detta fall kommit i sämre läge, och jag skall ge ett exempel på hur denna sjukkasselag, sedan den trätt i kraft, kommer att verka.

Många av de små inkomsttagarna stå försäkrade i en sjukkassa för ett belopp på, låt oss säga 2 kronor per dag. Om nu en dylik försäkringstagare i en sjukkassa, med en årsinkomst av exempelvis 944 kronor, råkar ut för ett olycksfall, hade han fått 3:50 i hjälp förut, innan sjukkasselagen trädde i kraft, men sedan denna en gång trätt i kraft, erhåller han bara 2 kronor per dag. De lägsta inkomsttagarna ha sålunda härvidlag kommit i en så pass försämrad ställning genom dessa lagändringar, att det borde tas hänsyn även till dessa förhållanden. Utskottet ger ju, som jag redan anført, ett visst erkännande åt tanken i motionen i fråga, vilket jag i detta sammanhang vill notera. Det heter: »Utskottet vill dock härvid framhålla, att beloppet av sjukpenning och livränta, som i enlighet med gällande lags bestämmelser utgår inom de lägre inkomstgrupperna, enligt utskottets mening är så lågt, att en mindre höjning därav i och för sig kunde anses vara motiverad.»

Men sedan man sagt detta, ångrar man sig på nytt och tänker på det svåra ekonomiska läge, som är rådande, och då blir det svåra ekonomiska läget, som man åberopar, avgörande för utskottets ställningstagande och dödar varje liten vacker tanke på tillmötesgående.

Jag skall inte beröra orsakerna till detta svåra ekonomiska läge i det här sammanhanget — det blir ju tillfälle tala om detta så många gånger — men dessa orsaker ändra sig givetvis inte, när det gäller frågan om utbetalning av hjälp vid inträffat olycksfall. Jag anser emellertid, att även ifrågavarande svåra ekonomiska läge för närvarande motiverar ett bifall till denna motion. Ty om det här är så, att det råder svår ekonomisk och social nöd ute bland människorna, då bör det väl vara riksdagens sak att åstadkomma förhållanden, som något lätta trycket för de ekonomiskt mest nedtryckta, för dem som lida svårast under dessa missförhållanden. Jag skulle därför vilja säga, att då får väl riksdagen söka så att säga pressa ihop klassförhållandena en liten smula.

Ang. vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagen. (Forts.)

Det finns ju möjligheter härtill genom det långa avståndet mellan timmerkojan i skogen och slottet. Nu blir det i många fall kommunerna som realiter få ta hand om dem, som råka ut för olycksfall i arbetet och drabbas av denna lagbestämmelse, som bara ger ett par kronor om dagen, och i sådana fall kan man givetvis inte tala om att man gör någon besparing från samhällets sida.

Jag vill alltså påpeka, att utskottet inte kommit med några skäl, som böra döda denna lilla spirande tanke, som finns i deras erkännande av motionens syfte och ber därför, herr förste vice talman, att få yrka bifall till motionen.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag ber endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Hansson** i Trollhättan: Herr talman! Jag måste säga, att motionären i sitt för övrigt ganska moderata anförande ju också har tryckt på den ståndpunkt, som utskottet givit uttryck åt, nämligen att en mindre höjning i detta avseende vore befogad. Jag vill vidare säga, att, om man kunnat åstadkomma ett sådant uttalande från utskottets sida, får detta — med tanke på den sammansättning utskottet har och de olika meningsriktningar, som där förefinnas — anses vara mycket värdefullt. Om motiveringen måste man alltså vara ense, om man skall kunna vinna något, och utskottets socialdemokrater ha tydligen ansett, att de kunnat instämma i de ord, som influtit i utskottets utlåtande och som jag nyss vidrört.

För min egen del skulle jag vilja göra det tillägget, att det är möjligt, att frågan förtjänar ytterligare uppmärksamhet och att Kungl. Maj:t i så fall bör ha denna uppmärksamhet riktad på saken. Det har inte varit min mening, att detta tillägg skulle ha influtit i utskottets utlåtande, utan det är min personliga uppfattning, emedan jag verkligen anser frågan ha det värde jag härmed antytt. Tvivelsutan är det så, att det under svåra tider är ännu värre att få en dylik, mindre ersättning än under goda tider.

Med dessa ord ber jag endast att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Vidare yttrades ej. Efter av herr förste vice talmannen givna propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 17.

Herr **De Geer**, som nu på begäran erhöll ordet, anförde: Herr talman! De *Interpellation.* onormalt låga prisen å animala produkter medföra oerhörda svårigheter för jordbruket. För speciellt det mindre jordbruket äro priserna å fläsk, mjölk och ägg i huvudsak avgörande för ekonomien.

Äggproduktionen är särskilt för småbruket en av de viktigaste inkomstkällorna. Man måste därför förstå den ångslan, som uppstår bland de mindre jordbrukarna, då som nu senast skett priset å ägg på en vecka sjunkit från 106 öre till 66 öre per kilogram. Enligt senaste notering var nämligen priset till producenterna endast 66 öre. Priset i Stockholm, som nu är 140 öre, har sedan mitten av februari sjunkit omkring 60 öre.

Äggpriset brukar under vårmånaderna vara lågt, men av envar torde kunna inses, att det nu senast noterade priset är så lågt, att om ytterligare prissänkning skulle ifrågakomma, äggproduktionen måste komma att bli för jordbru-

Interpellation. (Forts.)

karna i hög grad förlustbringande. Då jordbruksnäringen och ej minst småbruket nu lider under hårt betryck, måste åtgärder vidtagas, så att ej ännu svårare förhållanden uppstå. Den särskilt för småbruket så viktiga äggproduktionen bör på något sätt skyndsamt bringas stöd och hjälp.

Åtgärder böra såvitt möjligt vidtagas, så att exporten av ägg må kunna fortfa, och ägghandeln inom landet måste skyndsamt så ordnas, att försäljningen av äggen kan ske till för producenterna ej alltför ruinerande priser.

Med hänvisning till det anförda får jag vördsamt hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa följande spörsmål:

1) Är det statsrådets avsikt att inom den närmaste tiden föreslå åtgärder till stödande av äggproduktionen, så att äggpriset icke bringas ned till en för producenterna ruinerande nivå?

2) För den händelse åtgärder i detta syfte komma att vidtagas, äro de i så fall avsedda att stödja såväl exporten som avsättningen inom landet?

Denna anhållan bifölls.

§ 18.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial, nr 9, i anledning av kamrarnas remiss av Kungl. Maj:ts proposition nr 151 med förslag till förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av medel, anvisade till anskaffning av stabiliseringsanordningar för flygplan;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan kronan och Landskrona stad om försäljning av vissa markområden till staden m. m.;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upprivning av bispåret Lövlid—Holmselehamn vid statens järnvägar m. m.; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre lokomotivföraren E. L. Lundqvist m. fl. från skyldighet att till statens järnvägar gälda vissa skadestands- och ersättningsbelopp jämte en i ämnet väckt motion;

bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa vid en flygolycka omkomna befattningshavare; och nr 17, angående gratifikation åt vaktmästaren Sven Werner Hellborg; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av väckt motion angående förbud mot saluhållande m. m. av gädda av mindre längd än 40 centimeter;

nr 23, i anledning av väckt motion om utredning angående revision i vissa delar av lagen om enskilda vägar;

nr 24, i anledning av väckta motioner angående beredande av rätt för vägdistrikt att i den allmänna vägunderhållskostnaden inräkna bidrag till underhåll av vissa enskilda vägar m. m.;

nr 25, i anledning av väckta motioner angående utfärdande av föreskrifter om ursprungsbeteckning för importerad fisk;

nr 26, i anledning av väckta motioner om utfärdande av föreskrifter rörande ursprungsbeteckning för importerade lantmanna- och trädgårdsprodukter;

nr 27, i anledning av väckt motion angående vissa synpunkter att beaktas vid utredningen om ny jaktlagstiftning m. m.; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedskrivning av ett S. Holmgren, Vilhelmina, beviljat lån för anordnande av kalktillverkning.

§ 19.

Justerades protokollsutdrag.

§ 20.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman Johansson i Krogstorp är på grund av sjukdom (influenza) förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet c:a 1 vecka framåt. Vilket intygas.

Stockholm den 2 mars 1933.

John Peyron,
leg. läkare.

§ 21.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Gustavson</i> i Sala	under 3 dagar fr. o. m. den 6 mars,	
» <i>Westman</i>	» 2 » » » 6 »	
» <i>Hansson</i> i Örebro	» 2 » » » 6 »	
» <i>Johansson</i> i Djursnäs	» 2 » » » 6 »	
» <i>Eklund</i>	» 2 » » » 6 »	
» <i>Hedlund</i> i Häste	» 8 » » » 5 »	
» <i>Laurén</i>	» 4 » » » 6 »	
» <i>Olovson</i> i Västerås	» 3 » » » 5 »	
» <i>Andersson</i> i Prästbol	» 3 » » » 6 »	
» <i>Hammarlund</i>	» 4 » » » 7 »	
» förste vice talmannen <i>Bengtsson</i>	» 2 » » » 6 »	
» <i>Lundell</i>	» 6 » » » 6 »	
» <i>Hedlund</i> i Östersund	» 8 » » » 6 »	och
» <i>Sandberg</i>	» 5 » » » 6 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.